

Συλλογή της Νομολογίας

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
ΝΙΚΟΛΑ ΑΙΜΙΛΙΟΥ
της 6ης Ιουλίου 2023¹

Υπόθεση C-147/22

Központi Nyomozó Főügyészség
παρισταμένης της:
Terhelt5

[αίτηση του Fővárosi Törvényszék
(δικαστηρίου περιφέρειας Βουδαπέστης, Ουγγαρία)
για την έκδοση προδικαστικής απόφασης]

«Προδικαστική παραπομπή – Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης – Άρθρο 50 – Σύμβαση εφαρμογής της Συμφωνίας του Σένγκεν – Άρθρο 54 – Αρχή ne bis in idem – Θέση της υπόθεσης στο αρχείο – Εισαγγελική διάταξη – Εκτίμηση επί της ουσίας της υποθέσεως – Λεπτομερής ανάκριση – Εξέταση των αποδεικτικών στοιχείων»

I. Εισαγωγή

1. Η αρχή ne bis in idem –η οποία απαγορεύει, κατ' ουσίαν, τη σώρευση τόσο διώξεων όσο και κυρώσεων ποινικού χαρακτήρα για τα ίδια πραγματικά περιστατικά και κατά του ιδίου προσώπου– κατοχυρώνεται, μεταξύ άλλων, στο άρθρο 50 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στο εξής: Χάρτης) και στο άρθρο 54 της Σύμβασης εφαρμογής της Συμφωνίας του Σένγκεν, της 14ης Ιουνίου 1985, μεταξύ των κυβερνήσεων των κρατών της Οικονομικής Ένωσης Μπενελούξ, της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας και της Γαλλικής Δημοκρατίας, σχετικά με τη σταδιακή κατάργηση των ελέγχων στα κοινά σύνορα (στο εξής: ΣΕΣΣ)².

2. Με τη νομολογία του, το Δικαστήριο έχει αποσαφηνίσει ότι διατάξεις περί θέσης της υπόθεσης στο αρχείο οι οποίες εκδίδονται από εισαγγελέα κατά τη διάρκεια του σταδίου της ανάκρισης μπορούν επίσης να ενεργοποιούν την αρχή ne bis in idem, πλην όμως μόνον εφόσον εκδίδονται κατόπιν εκτίμησης επί της ουσίας της υπόθεσης, κατόπιν λεπτομερούς ανάκρισης³. Στην υπό κρίση υπόθεση, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, ειδικότερα, από το Δικαστήριο να αποσαφηνίσει τα κριτήρια βάσει των οποίων μια ανάκριση θα πρέπει να θεωρείται «λεπτομερής» για τους σκοπούς της αρχής ne bis in idem.

¹ Γλώσσα του πρωτοτύπου: η αγγλική.

² ΕΕ 2000, L 239, σ. 19.

³ Βλ. σημείο 34 των παρούσων προτάσεων.

II. Το νομικό πλαίσιο

A. Το δίκαιο της Ένωσης

3. Το άρθρο 54 της ΣΕΣΣ, το οποίο περιλαμβάνεται στο κεφάλαιο 3 αυτής, που επιγράφεται «Εφαρμογή της αρχής *ne bis in idem*», ορίζει τα εξής:

«Όποιος [δικάστηκε] αμετάκλητα από ένα συμβαλλόμενο μέρος δεν μπορεί να διωχθεί από ένα άλλο συμβαλλόμενο μέρος για τα ίδια πραγματικά περιστατικά, υπό τον όρον όμως ότι, σε περίπτωση καταδίκης, η ποινή έχει ήδη εκτιθεί ή εκτίεται ή δεν μπορεί πλέον να εκτιθεί σύμφωνα με τους νόμους του συμβαλλομένου μέρους που επέβαλε την καταδίκη.»

B. Το ουγγρικό δίκαιο

4. Το άρθρο XXVIII, παράγραφος 6, του Magyarország Alaptörvénye (Θεμελιώδη Νόμου της Ουγγαρίας) προβλέπει ότι, εκτός από τις περιπτώσεις ασκήσεως έκτακτων ενδίκων μέσων που ορίζει ο Νόμος, κανείς δεν διώκεται ούτε τιμωρείται ποινικά για αδίκημα για το οποίο έχει αθωωθεί ή καταδικαστεί με έχουσα ισχύ δεδικασμένου ποινική απόφαση στην Ουγγαρία ή, στο πλαίσιο διεθνούς συνθήκης ή νομικής πράξης της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σε άλλο κράτος.

5. Σύμφωνα με το άρθρο 4, παράγραφος 3, του büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény (νόμου XC του 2017 περί Κώδικα Ποινικής Δικονομίας· στο εξής: «Κώδικας Ποινικής Δικονομίας»), δεν μπορεί να κινηθεί ποινική διαδικασία και, αν έχει κινηθεί, πρέπει η υπόθεση να τεθεί στο αρχείο, αν οι πράξεις που τελέστηκαν από τον δράστη έχουν ήδη κριθεί με απόφαση έχουσα ισχύ δεδικασμένου, με την επιφύλαξη των προβλεπόμενων περιπτώσεων ασκήσεως έκτακτων ενδίκων μέσων και συγκεκριμένων ειδικών διαδικασιών. Η παράγραφος 7 του ίδιου άρθρου προβλέπει ότι δεν μπορεί να κινηθεί ποινική διαδικασία και, αν έχει κινηθεί, πρέπει η υπόθεση να τεθεί στο αρχείο αν οι πράξεις που τελέστηκαν από τον δράστη έχουν κριθεί με έχουσα ισχύ δεδικασμένου δικαστική απόφαση σε κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή έχει εκδοθεί σε κράτος μέλος απόφαση επί της ουσίας σε σχέση με τα πραγματικά περιστατικά, η οποία, σύμφωνα με τη νομοθεσία του κράτους αυτού, κωλύει την άσκηση νέας ποινικής δίωξης για τις ίδιες πράξεις, καθώς και την αυτεπάγγελτη ή κατόπιν ασκήσεως τακτικών ενδίκων μέσων συνέχιση της ποινικής διαδικασίας.

Γ. Το αυστριακό δίκαιο

6. Το άρθρο 190 του Strafprozessordnung (κώδικα ποινικής δικονομίας, στο εξής: StPO), το οποίο επιγράφεται «Περάτωση της ανακριτικής διαδικασίας», ορίζει τα εξής:

«Ο εισαγγελέας οφείλει να παύσει την ποινική δίωξη και να περατώσει την ανακριτική διαδικασία όταν:

1. η πράξη την οποία αφορά η ανακριτική διαδικασία δεν είναι αξιόποινη ή η συνέχιση της δίωξης του κατηγορουμένου θα ήταν παράνομη για νομικούς λόγους ή
2. δεν υφίσταται καμία πραγματική βάση για τη συνέχιση της δίωξης του κατηγορουμένου.»

7. Το άρθρο 193 του StPO, το οποίο επιγράφεται «Συνέχιση της διαδικασίας», ορίζει τα εξής:

«1) Μετά την περάτωση της διαδικασίας, ουδεμία περαιτέρω ανάκριση διεξάγεται κατά του κατηγορουμένου· εφόσον απαιτείται, ο εισαγγελέας διατάσσει την απόλυση του κατηγορουμένου. Εντούτοις, εάν για την απόφαση που αφορά τη συνέχιση της διαδικασίας απαιτείται η διενέργεια ορισμένων ανακριτικών πράξεων ή τη διεξαγωγή αποδείξεων, η εισαγγελική αρχή δύναται, κατά περίπτωση, να διατάσσει τη διενέργειά τους ή να τις διενεργεί η ίδια.

2) Η εισαγγελική αρχή δύναται να διατάσσει τη συνέχιση της ανακριτικής διαδικασίας που περατώθηκε βάσει του άρθρου 190 ή του άρθρου 191 εφόσον η ποινική δίωξη που αφορά το αδίκημα δεν έχει παραγραφεί και εάν:

1. ο κατηγορούμενος δεν εξετάστηκε σε σχέση με το συγκεκριμένο αδίκημα [...] και ουδείς περιορισμός επιβλήθηκε συναφώς στον κατηγορούμενο ή

2. ανακύπτουν ή καθίστανται γνωστά νέα πραγματικά περιστατικά ή αποδεικτικά στοιχεία τα οποία, αφ' εαυτών ή σε συνδυασμό με άλλα πορίσματα της διαδικασίας, δύναται να δικαιολογούν την καταδίκη του κατηγορουμένου [...]

[...].».

III. Τα πραγματικά περιστατικά, η διαδικασία της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

8. Στις 22 Αυγούστου 2012 η Zentrale Staatsanwaltschaft zur Verfolgung von Wirtschaftsstrafsachen und Korruption (κεντρική εισαγγελία δίωξης οικονομικού εγκλήματος και διαφθοράς, Αυστρία, στο εξής: WKStA) κίνησε ποινική έρευνα κατά Ούγγρου υπηκόου (στο εξής: Κατηγορούμενος 5) λόγω υπονοιών δωροδοκίας και κατά δύο συγκατηγορουμένων λόγω υπονοιών νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, υπεξαίρεσης και διαφθοράς.

9. Η έρευνα αφορούσε πράξεις που τελέστηκαν στο διάστημα από το 2005 έως το 2010 σχετικά με υπόνοιες δωροδοκίας δημόσιων λειτουργών μέσω πλειόνων εταιριών εγκατεστημένων σε διάφορα κράτη μέλη με σκοπό τον επηρεασμό της απόφασης που επρόκειτο να ληφθεί σε διαδικασία ανάθεσης δημόσιας σύμβασης για την προμήθεια νέων συρμών για δύο γραμμές του μετρό της Βουδαπέστης, στην Ουγγαρία. Οι πράξεις περιλάμβαναν εμβάσματα συνολικού ύψους πολλών εκατομμυρίων ευρώ ως αμοιβή για συμβουλευτικές υπηρεσίες, ως προς τις οποίες υπήρχαν υποψίες ότι δεν παρασχέθηκαν ποτέ.

10. Υπήρχαν υπόνοιες ότι, προκειμένου να επιτύχει την ανάθεση της δημόσιας σύμβασης, ο Κατηγορούμενος 5 –ο οποίος εικάζεται ότι είχε επίγνωση του πραγματικού σκοπού και του εικονικού χαρακτήρα των συμβάσεων παροχής συμβουλευτικών υπηρεσιών– ανέλαβε να παράσχει παράνομο όφελος, με σκοπό τη διαφθορά του προσώπου ή των προσώπων που μπορούσαν να επηρεάσουν τους υπευθύνους λήψης της απόφασης σχετικά με την εν λόγω σύμβαση. Συγκεκριμένα, εικάζεται ότι, από τις 5 Απριλίου 2007 έως τις 8 Φεβρουαρίου 2010, ο Κατηγορούμενος 5 πραγματοποίησε πλείονες πληρωμές, συνολικού ύψους άνω των 7 000 000 ευρώ, από εταιρία σε δημόσιους λειτουργούς οι οποίοι τέλεσαν το αδίκημα της παθητικής δωροδοκίας και οι οποίοι παραμένουν άγνωστοι.

11. Οι υπόνοιες όσον αφορά τον Κατηγορούμενο 5 βασίστηκαν στα στοιχεία της έρευνας που διαβίβασε η υπηρεσία Serious Fraud Office (υπηρεσία διακεκριμένων περιπτώσεων απάτης), στο Ηνωμένο Βασίλειο, κατόπιν αιτήματος νομικής συνδρομής, καθώς και στην παροχή πληροφοριών σχετικά με τραπεζικούς λογαριασμούς και στην εξέταση των δύο ερευνώμενων Αυστριακών υπηκόων.

12. Ο Κατηγορούμενος 5 δεν εξετάστηκε ως ύποπτος κατά την έρευνα της WKStA, καθότι το ανακριτικό μέτρο που η WKStA έλαβε στις 26 Μαΐου 2014 για τον εντοπισμό του –μέτρο το οποίο μπορεί να χαρακτηριστεί μέτρο καταναγκασμού για τους σκοπούς του άρθρου 193 παράγραφος 2 του StPO– ήταν ατελέσφορο.

13. Με απόφαση της 3ης Νοεμβρίου 2014 η WKStA διέταξε την περάτωση της έρευνας λόγω έλλειψης αποδεικτικών στοιχείων. Η WKStA, εν συνεχεία, επανεξέτασε επανειλημμένως την υπόθεση, αλλά διαπίστωσε κάθε φορά ότι δεν πληρούνταν οι προϋποθέσεις για τη συνέχιση της έρευνας και την άσκηση δίωξης βάσει της εθνικής νομοθεσίας. Ειδικότερα, η WKStA εκτίμησε ότι οι εικαζόμενες πράξεις διαφθοράς που αφορούσαν τον Κατηγορούμενο 5 είχαν παραγραφεί στην Αυστρία το αργότερο από το 2015.

14. Στις 10 Απριλίου και στις 29 Αυγούστου 2019 η Közroni Nyomozó Főügyészség (εθνική εισαγγελική αρχή, Ουγγαρία, στο εξής: KNF) απήγγειλε κατηγορία, βάσει της οποίας το Fővárosi Törvényszék (δικαστήριο περιφέρειας Βουδαπέστης, Ουγγαρία) κίνησε ποινική διαδικασία στην Ουγγαρία κατά του Κατηγορουμένου 5 για το αδίκημα της δωροδοκίας κατά το άρθρο 254, παράγραφοι 1 και 2, του ουγγρικού ποινικού κώδικα.

15. Με απόφαση της 8ης Δεκεμβρίου 2020, το Fővárosi Törvényszék (δικαστήριο περιφέρειας Βουδαπέστης) διέταξε την περάτωση της ποινικής δίωξης κατά του Κατηγορουμένου 5 κατ' εφαρμογήν της αρχής *ne bis in idem*, με την αιτιολογία ότι τα πραγματικά περιστατικά που προσάπτονταν στο εν λόγω πρόσωπο αντιστοιχούσαν σε εκείνα που είχαν αποτελέσει αντικείμενο έρευνας από την WKStA.

16. Εν συνεχεία, κατόπιν άσκησης έφεσης, το Fővárosi Ítéltábla (εφετείο περιφέρειας Βουδαπέστης, Ουγγαρία) εξαφάνισε, με την απόφαση που εξέδωσε στις 15 Ιουνίου 2021, την απόφαση του Fővárosi Törvényszék (δικαστηρίου περιφέρειας Βουδαπέστης). Το Fővárosi Ítéltábla (εφετείο περιφέρειας Βουδαπέστης) έκρινε ότι η απόφαση της WKStA, της 3ης Νοεμβρίου 2014, με την οποία περατώθηκε η έρευνα δεν μπορούσε να θεωρηθεί αμετάκλητη απόφαση κατά την έννοια του άρθρου 50 του Χάρτη και του άρθρου 54 της ΣΕΣΣ. Συναφώς, το Fővárosi Ítéltábla (εφετείο περιφέρειας Βουδαπέστης) έκρινε ότι από τα διαθέσιμα έγγραφα δεν προέκυπτε σαφώς αν η απόφαση της WKStA περί περάτωσης της έρευνας βασίστηκε σε επαρκώς εμπειριστατωμένη και πλήρη εκτίμηση των αποδεικτικών στοιχείων. Κατά τη γνώμη του, κανένα στοιχείο δεν αποδείκνυε ότι η WKStA είχε συλλέξει άλλα αποδεικτικά στοιχεία πέραν της εξέτασης των δύο Αυστριακών υπόπτων, συγκατηγορουμένων του Κατηγορουμένου 5 ή ότι είχε εξετάσει οποιοδήποτε από τα σχεδόν 90 άτομα που η KNF κατονόμασε στο κατηγορητήριο, με σκοπό να λάβει την κατάθεση τους ή να συγκεντρώσει άλλα αποδεικτικά στοιχεία. Επιπλέον, ο Κατηγορούμενος 5 δεν εξετάστηκε ως ύποπτος. Επομένως, το Fővárosi Ítéltábla (εφετείο περιφέρειας Βουδαπέστης) ανέπεμψε την υπόθεση στο Fővárosi Törvényszék (δικαστήριο περιφέρειας Βουδαπέστης) για εκ νέου εκδίκαση της υπόθεσης.

17. Υπό τις συνθήκες αυτές και διατηρώντας αμφιβολίες ως προς την ορθή ερμηνεία των σχετικών διατάξεων του δικαίου της Ένωσης, το Fővárosi Törvényszék (δικαστήριο περιφέρειας Βουδαπέστης, Ουγγαρία), αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

- «1) Απαγορεύει η αρχή *ne bis in idem*, η οποία κατοχυρώνεται στο άρθρο 50 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στο εξής: Χάρτης) και στο άρθρο 54 της [ΣΕΣΣ], την κίνηση ποινικής διαδικασίας σε ένα κράτος μέλος κατά του ιδίου προσώπου και για τις ίδιες πράξεις για τις οποίες έχει ήδη κινηθεί ποινική διαδικασία σε άλλο κράτος μέλος, η οποία έπαυσε οριστικά με εισαγγελική διάταξη περί περατώσεως της ανακριτικής διαδικασίας;
- 2) Είναι συμβατό με την αρχή *ne bis in idem*, η οποία κατοχυρώνεται στο άρθρο 50 του Χάρτη και στο άρθρο 54 της ΣΕΣΣ, το γεγονός ότι η εισαγγελία δεν θεώρησε δικαιολογημένη την αυτεπάγγελτη εκ νέου κίνηση της ποινικής διαδικασίας, μολοντί είναι δυνατή η επανάληψη της διαδικασίας έως ότου παραγραφεί το ποινικό αδίκημα ακόμη και στην περίπτωση εκδόσεως εισαγγελικής αποφάσεως με την οποία παύει η ποινική διαδικασία (ανακριτική διαδικασία) σε κράτος μέλος, και αποκλείει οριστικά το γεγονός τούτο την κίνηση νέας ποινικής διαδικασίας σε [άλλο] κράτος μέλος κατά του ιδίου προσώπου και για τις ίδιες πράξεις;
- 3) Είναι συμβατό με την αρχή *ne bis in idem* [...], η οποία κατοχυρώνεται στο άρθρο 50 του Χάρτη και στο άρθρο 54 της ΣΕΣΣ, το γεγονός ότι η ανακριτική διαδικασία περατώθηκε και σε σχέση με κατηγορούμενο ο οποίος δεν εξετάστηκε μεν ως ύποπτος για ποινικό αδίκημα που αφορά τους συγκατηγορούμενους του, πλην όμως είχε διαταχθεί η διενέργεια ανακριτικών πράξεων κατ' αυτού υπό την ιδιότητα του κατηγορουμένου, και ότι η περάτωση της ανακριτικής διαδικασίας βασίστηκε σε πληροφορίες που παρασχέθηκαν κατόπιν αιτήματος για νομική συνδρομή, καθώς και στην παροχή πληροφοριών σχετικά με τραπεζικούς λογαριασμούς και στην εξέταση των λοιπών υπόπτων, και μπορεί μια τέτοια ανακριτική διαδικασία να θεωρηθεί ως επαρκώς εμπεριστατωμένη και ενδεδειγμένη;»

18. Γραπτές παρατηρήσεις υπέβαλαν η ΚΝΕ, ο Κατηγορούμενος 5, η Ουγγρική, η Αυστριακή και η Ελβετική Κυβέρνηση καθώς και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Οι ως άνω μετέχοντες στη διαδικασία απάντησαν επίσης σε ερώτηση που έθεσε το Δικαστήριο προς γραπτή απάντηση, ως μέτρο οργάνωσης της διαδικασίας, σχετικά με τα κριτήρια τα οποία ένα εθνικό δικαστήριο θα μπορούσε, κατά τη γνώμη τους, να εφαρμόσει κατά την αξιολόγηση της πλήρωσης της προϋπόθεσης περί «λεπτομερούς ανάκρισης», κατά την έννοια της απόφασης του Δικαστηρίου της 29ης Ιουνίου 2016 στην υπόθεση *Kossowski*⁴.

19. Κατόπιν αιτήματος του Δικαστηρίου, οι παρούσες προτάσεις θα επικεντρωθούν μόνο στο τρίτο προδικαστικό ερώτημα.

IV. Ανάλυση

20. Με το τρίτο προδικαστικό ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί διευκρινίσεις όσον αφορά τον όρο «bis» της αρχής *ne bis in idem* και ειδικότερα τη σώρευση διώξεων.

⁴ Απόφαση C-486/14 (EU:C:2016:483, στο εξής: απόφαση *Kossowski*).

21. Το αιτούν δικαστήριο ζητεί κατ' ουσίαν από το Δικαστήριο να διευκρινίσει αν πρέπει να γίνει δεκτό ότι εισαγγελική διάταξη περί παύσης της δίωξης κατηγορουμένου ο οποίος δεν εξετάστηκε μεν κατά τη διάρκεια της ανάκρισης, πλην όμως είχε διαταχθεί η διενέργεια έρευνας κατ' αυτού, και σε σχέση με τον οποίο συλλέχθηκαν πληροφορίες μέσω συνεργασίας με τις αρχές άλλων κρατών μελών, της διερεύνησης τραπεζικού λογαριασμού και της εξέτασης δύο συγκατηγορουμένων, βασίζεται σε λεπτομερή ανάκριση και, επομένως, παρέχει στον κατηγορούμενο τη δυνατότητα να επικαλεστεί την αρχή *ne bis in idem*, βάσει του άρθρου 50 του Χάρτη και του άρθρου 54 της ΣΕΣΣ.

22. Δεν είμαι βέβαιος ότι το Δικαστήριο μπορεί, ή θα έπρεπε, να απαντήσει στο ερώτημα διατυπωμένο όπως προεκτέθηκε. Συγκεκριμένα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί από το Δικαστήριο να διενεργήσει νομική εκτίμηση η οποία ισοδυναμεί, εν τοις πράγμασι, με *εφαρμογή* των σχετικών διατάξεων του δικαίου της Ένωσης στις συγκεκριμένες περιστάσεις της υπό κρίση υπόθεσης. Εντούτοις, αυτός δεν είναι ο ρόλος του Δικαστηρίου στο πλαίσιο της διαδικασίας του άρθρου 267 ΣΛΕΕ.

23. Ρόλος του Δικαστηρίου, στο πλαίσιο της διαδικασίας προδικαστικής παραπομπής, είναι να παράσχει στο αιτούν δικαστήριο όλα τα στοιχεία περί *ερμηνείας* του δικαίου της Ένωσης ώστε να μπορέσει να επιλύσει τη διαφορά που εκκρεμεί ενώπιόν του⁵. Τούτο σημαίνει ότι, σε υπόθεση όπως η υπό κρίση, το Δικαστήριο πρέπει να αποσαφηνίσει τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες η αρχή *ne bis in idem*, η οποία κατοχυρώνεται στο άρθρο 50 του Χάρτη και στο άρθρο 54 της ΣΕΣΣ, μπορεί να εφαρμοστεί, παρέχοντας κατ' αυτόν τον τρόπο στο αιτούν δικαστήριο τη δυνατότητα να εκτιμήσει το ίδιο αν εισαγγελική διάταξη περί περάτωσης της έρευνας χωρίς τη λήψη περαιτέρω μέτρων μπορεί να ενεργοποιήσει αυτήν την αρχή⁶.

24. Αντιθέτως, ρόλος του αιτούντος δικαστηρίου είναι, μεταξύ άλλων, να ερμηνεύσει το εθνικό δίκαιο, να εξετάσει τις δικονομικές πράξεις που περιέχονται στη δικογραφία, να θέσει ερωτήσεις, εφόσον απαιτείται, στα μέρη (εισαγγελέα ή/και κατηγορούμενο) σχετικά με το βάρος και τη σημασία των συγκεκριμένων ανακριτικών πράξεων και, βάσει των προμνησθέντων, να εφαρμόσει τις σχετικές (ενωσιακές και εθνικές) διατάξεις στην υπόθεση της οποίας έχει επιληφθεί.

25. Λαμβανομένων υπόψη των προεκτεθεισών σκέψεων, φρονώ ότι το τρίτο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να αναδιατυπωθεί υπό την έννοια ότι το αιτούν δικαστήριο ζητεί να προσδιοριστούν οι προϋποθέσεις υπό τις οποίες εισαγγελική διάταξη περί παύσης της δίωξης κατηγορουμένου μπορεί να θεωρηθεί ότι βασίζεται σε «λεπτομερή ανάκριση» –κατά την έννοια της νομολογίας του Δικαστηρίου– και, ως εκ τούτου, παρέχει στο εν λόγω πρόσωπο δικαίωμα στην προστασία που απορρέει από την αρχή *ne bis in idem*, σύμφωνα με το άρθρο 50 του Χάρτη και το άρθρο 54 της ΣΕΣΣ.

26. Με το ως άνω προδικαστικό ερώτημα τίθεται ένα ζήτημα το οποίο εξέτασα πρόσφατα με τις προτάσεις μου στην υπόθεση *Parchetul de pe lângă Curtea de Apel Craiova*⁷. Επομένως, στις παρούσες προτάσεις θα παραπέμψω στα σχετικά χωρία των προτάσεών μου στην υπόθεση *Parchetul*, λαμβάνοντας συγχρόνως υπόψη τις ιδιαιτερότητες της υπόθεσης που εκκρεμεί επί του παρόντος ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου καθώς και τα επιχειρήματα που προέβαλαν με τις παρατηρήσεις τους οι μετέχοντες στην παρούσα διαδικασία.

⁵ Πρβλ. απόφαση της 14ης Ιουλίου 2022, *Volkswagen* (C-134/20, EU:C:2022:571, σκέψη 33).

⁶ Βλ., ομοίως, προτάσεις του γενικού εισαγγελέα D. Ruiz-Jarabo Colomer στην υπόθεση *Gözütök και Brügger* (C-187/01 και C-385/01, EU:C:2002:516, σημεία 36 και 37).

⁷ C-58/22 (EU:C:2023:464, στο εξής: προτάσεις μου στην υπόθεση *Parchetul*).

A. Επί της προϋπόθεσης «bis» και της συναφούς απαίτησης εκτίμησης επί της ουσίας της υποθέσεως⁸

27. Το άρθρο 50 του Χάρτη απαγορεύει την εκ νέου δίωξη και τιμωρία προσώπου το οποίο «έχει ήδη αθωωθεί ή καταδικασθεί [...] με οριστική απόφαση». Επιπλέον, το άρθρο 54 της ΣΕΣΣ εγγυάται την προστασία της αρχής *ne bis in idem* σε κάθε πρόσωπο το οποίο «καταδικάστηκε [ή αθώωθηκε] αμετάκλητα». Συναφώς, η νομολογία του Δικαστηρίου έχει καταστήσει σαφές ότι, για να μπορεί να θεωρηθεί ότι μια ποινική απόφαση έχει εκφέρει απρόσβλητη κρίση επί των πραγματικών περιστατικών που έχουν υποβληθεί σε δεύτερη διαδικασία, «είναι αναγκαίο όχι μόνον η απόφαση αυτή να μην μπορεί να προσβληθεί, αλλά και να έχει εκδοθεί κατόπιν εκτιμήσεως επί της ουσίας της υποθέσεως»⁹.

28. Επομένως, δύο είναι οι πτυχές της επίμαχης εισαγγελικής διάταξης οι οποίες πρέπει να εξεταστούν προκειμένου να διαπιστωθεί αν η μεταγενέστερη διαδικασία συνιστά σώρευση διώξεων που απαγορεύεται βάσει της αρχής *ne bis in idem*: η μία αφορά τον οριστικό χαρακτήρα της διάταξης (ήτοι το «αμετάκλητο» αυτής), ενώ η άλλη το περιεχόμενό της (ήτοι αν υπεισήλθε στην «ουσία της υποθέσεως»). Το τρίτο προδικαστικό ερώτημα στην υπό κρίση υπόθεση αφορά τη δεύτερη ως άνω πτυχή.

29. Προκειμένου να ενεργοποιηθεί η αρχή *ne bis in idem*, πρέπει να εκδοθεί δικαστική απόφαση κατόπιν εκτιμήσεως της ουσίας της υποθέσεως· τούτο προκύπτει –όπως έχει επισημάνει το Δικαστήριο– από το ίδιο το γράμμα του άρθρου 50 του Χάρτη, δεδομένου ότι οι έννοιες της «καταδίκης» και της «αθώωσης» στις οποίες αναφέρεται η διάταξη αυτή συνεπάγονται κατ' ανάγκην ότι έχει εξετασθεί η ποινική ευθύνη του ενδιαφερομένου και έχει εκδοθεί σχετική απόφαση¹⁰.

30. Το Δικαστήριο είχε επίσης την ευκαιρία να διευκρινίσει ότι απόφαση των δικαστικών αρχών κράτους μέλους με την οποία ο κατηγορούμενος απαλλάχθηκε αμετακλήτως λόγω ανεπαρκών ή ελλειπουσών αποδείξεων πρέπει να θεωρηθεί, καταρχήν, ότι στηρίζεται σε εκτίμηση επί της ουσίας της υποθέσεως¹¹.

31. Στο ίδιο πνεύμα, θα έλεγα ότι εκτίμηση επί της ουσίας έχει χωρήσει και στην περίπτωση κατά την οποία η διαδικασία περατώνεται και οι κατηγορίες τίθενται στο αρχείο διότι –μολονότι πληρούνται η αντικειμενική υπόσταση του αδικήματος– συντρέχουν λόγοι απαλλαγής του φερόμενου ως δράστη (για παράδειγμα, κατάσταση άμυνας ή ανάγκης ή ανωτέρας βίας) ή λόγοι άρσης του καταλογισμού του (για παράδειγμα, το ότι ο κατηγορούμενος ήταν ανήλικος από απόψεως ποινικού δικαίου ή είχε υποστεί σοβαρή διατάραξη των πνευματικών λειτουργιών)¹².

32. Σε αντιδιαστολή, το Δικαστήριο έχει επίσης καταστήσει σαφές ότι αποφάσεις διά των οποίων αθώνεται ο κατηγορούμενος, τίθενται στο αρχείο οι κατηγορίες ή παύει οριστικά η ποινική δίωξη για λόγους αμιγώς δικονομικούς, ή που, εν πάση περιπτώσει, δεν ανάγονται στην εκτίμηση

⁸ Στην ενότητα Α' των παρουσών προτάσεων επαναλαμβάνονται, σε μεγάλο βαθμό, τα σημεία 48, 49 και 59 έως 84 των προτάσεων μου στην υπόθεση Parchetul.

⁹ Βλ., για παράδειγμα, απόφαση της 23ης Μαρτίου 2023, Dual Prod (C-412/21, EU:C:2023:234, σκέψη 55 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

¹⁰ Πρβλ. απόφαση της 16ης Δεκεμβρίου 2021, AB κ.λπ. (Ανάκληση αμνηστίας) (C-203/20, EU:C:2021:1016, σκέψεις 56 και 57 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία, στο εξής: απόφαση AB κ.λπ.). Επισημαίνεται επίσης ότι στο άρθρο 4 του πρωτοκόλλου υπ' αριθ. 7 της Σύμβασης για την προάσπιση των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών γίνεται λόγος για παράβαση για την οποία ένα πρόσωπο «αθώωθηκε ή καταδικάστηκε με αμετάκλητη απόφαση».

¹¹ Πρβλ. απόφαση της 5ης Ιουνίου 2014, M (C-398/12, EU:C:2014:1057, σκέψεις 28 και 29 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

¹² Προτάσεις του γενικού εισαγγελέα D. Ruiz-Jarabo Colomer στην υπόθεση van Straaten (C-150/05, EU:C:2006:381, σημείο 65).

της ποινικής ευθύνης του κατηγορουμένου, δεν μπορεί να θεωρούνται «οριστικές» για τους σκοπούς της εφαρμογής της αρχής *ne bis in idem*¹³. Φρονώ ότι τούτο συμβαίνει κατά κανόνα στις περιπτώσεις που η υπόθεση τίθεται στο αρχείο για λόγους, παραδείγματος χάριν, αμνηστίας, ασυλίας, *abolitio criminis*, ή παραγραφής¹⁴.

33. Στο πλαίσιο αυτό, επισημαίνω ότι η νομολογία καταδεικνύει ότι το αν ικανοποιείται η απαίτηση να διαλαμβάνεται στην απόφαση εκτίμηση επί της ουσίας της υποθέσεως –δηλαδή διερεύνηση της ποινικής ευθύνης του υπό έρευνα προσώπου– δεν μπορεί να εξετάζεται σε αμιγώς τυπική βάση.

34. Ασφαλώς, οσάκις η απόφαση για τη θέση της υπόθεσης στο αρχείο βασίζεται ρητώς σε δικονομικούς λόγους, περιττεύει κάθε περαιτέρω έρευνα: η απόφαση είναι εγγενώς ανεπαρκής για την ενεργοποίηση της αρχής *ne bis in idem*. Ωστόσο, οσάκις η απόφαση βασίζεται σε ελλειπείς ή ανεπαρκείς αποδείξεις, τότε απαιτείται ένα πρόσθετο στοιχείο. Πράγματι, όπως έκρινε το Δικαστήριο με την απόφαση *Kossowski*¹⁵, και επανέλαβε το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (στο εξής: ΕΔΔΑ) με την απόφαση *Mihalache*¹⁶, δεν νοείται πραγματική εκτίμηση επί της ουσίας της υποθέσεως εάν δεν έχει διεξαχθεί λεπτομερής ανάκριση. Επομένως, πρέπει να εξακριβωθεί αν διενεργήθηκε ή όχι τέτοια λεπτομερής ανάκριση.

35. Η διαπίστωση αυτή –με την οποία συμφωνώ απολύτως– χρήζει ορισμένων διευκρινίσεων.

1. Η ανάγκη να εξακριβώνεται η διεξαγωγή λεπτομερούς ανάκρισης

36. Τόσο το Δικαστήριο όσο και το ΕΔΔΑ έχουν διευρύνει με τη νομολογία τους το πεδίο εφαρμογής της προστασίας που επάγει η αρχή *ne bis in idem* πέραν του πλαισίου των *sensu stricto* δικαστικών αποφάσεων. Αμφότερα τα δικαστήρια έχουν αποφανθεί ότι οι αποφάσεις άλλων δημοσίων αρχών –όπως οι εισαγγελικές– που μετέχουν στην απονομή της ποινικής δικαιοσύνης σε εθνικό επίπεδο, ασκώντας την εξουσία που τους παρέχει η οικεία εθνική έννομη τάξη σχετικά με τη διαπίστωση και τον κολασμό των παράνομων πράξεων, μπορεί επίσης να θεωρούνται «οριστικές» αποφάσεις για τους σκοπούς εφαρμογής της αρχής *ne bis in idem*. Και τούτο παρά το γεγονός ότι στις οικείες διαδικασίες δεν παρεμβαίνει κανένα δικαστήριο και ότι η κατά περίπτωση απόφαση δεν περιβάλλεται τον τύπο δικαστικής απόφασης¹⁷.

¹³ Βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 15ης Οκτωβρίου 2002, *Limburgse Vinyl Maatschappij* κ.λπ. κατά Επιτροπής (C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P έως C-252/99 P και C-254/99 P, EU:C:2002:582, σκέψεις 54 έως 69), της 10ης Μαρτίου 2005, *Miraglia* (C-469/03, EU:C:2005:156, σκέψεις 31 έως 34), της 22ας Δεκεμβρίου 2008, *Turanský* (C-491/07, EU:C:2008:768, σκέψεις 40 έως 45), και απόφαση ΑΒ κ.λπ. (σκέψη 61). Βλ., επίσης, απόφαση του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (στο εξής: ΕΔΔΑ) της 15ης Μαρτίου 2005, *Hogciag* κατά Ρουμανίας (CE:ECHR:2005:0315DEC007098201).

¹⁴ Όσον αφορά το ζήτημα της παραγραφής, οφείλω να ομολογήσω ότι η απόφαση της 28ης Σεπτεμβρίου 2006, *Gasparini* κ.λπ. (C-467/04, EU:C:2006:610, σκέψεις 22 έως 33), φαίνεται να καταλήγει σε διαφορετική κρίση. Φρονώ, ωστόσο, ότι, όσον αφορά το ζήτημα αυτό, η απόφαση *Gasparini* κ.λπ. δεν συμβιβάζεται με τη μεταγενέστερη νομολογία του Δικαστηρίου σχετικά με το ζήτημα της αθώωσης για δικονομικούς λόγους. Συγκεκριμένα, η θέση της υπόθεσης στο αρχείο λόγω παραγραφής δεν περιλαμβάνει συνήθως οποιαδήποτε εκτίμηση της ποινικής ευθύνης του προσώπου. Επιπλέον, και εν πάση περιπτώσει, το συγκεκριμένο χωρίο της απόφασης *Gasparini* κ.λπ. ανατράπηκε, κατά τη γνώμη μου, σιωπηρώς με την απόφαση της 8ης Σεπτεμβρίου 2015, *Taricco* κ.λπ. (C-105/14, EU:C:2015:555), στην οποία το Δικαστήριο έκρινε ότι οι εθνικές ρυθμίσεις περί παραγραφής έχουν δικονομικό χαρακτήρα. Προσθέτω ότι η θέση αυτή συμβαδίζει με τη νομολογία του ΕΔΔΑ: βλ., για παράδειγμα, απόφαση της 5ης Δεκεμβρίου 2019, *Smoković* κατά Κροατίας (CE:ECHR:2019:1112DEC005784912, § 43 έως 45).

¹⁵ Βλ. απόφαση *Kossowski* (σκέψεις 48, 53 και 54).

¹⁶ Απόφαση του ΕΔΔΑ της 8ης Ιουλίου 2019, *Mihalache* κατά Ρουμανίας (CE:ECHR:2019:0708JUD005401210, § 97 και 98, στο εξής: απόφαση *Mihalache*).

¹⁷ Βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 11ης Φεβρουαρίου 2003, *Gözütok* και *Brügge* (C-187/01 και C-385/01, EU:C:2003:87, σκέψεις 27, 28 και 31), και της 12ης Μαΐου 2021, *Bundesrepublik Deutschland* (Ερυθρά αγγελία της Interpol) (C-505/19, EU:C:2021:376, σκέψη 73 και εκεί μνημονεύμενη νομολογία). Ομοίως, απόφαση *Mihalache* (§ 94 και 95).

37. Η διεύρυνση αυτή επαυξάνει σημαντικά την προστασία των δικαιωμάτων των ατόμων στο πλαίσιο του ποινικού δικαίου και της ποινικής δικονομίας. Εντούτοις, σχεδόν περιττεύει η επισήμανση ότι η εισαγγελική διάταξη για τη θέση της υπόθεσης στο αρχείο που εκδίδεται κατά το στάδιο της ανάκρισης δεν είναι δυνατόν να εξομοιώνεται *ipso facto* με αθωωτική απόφαση του δικαστηρίου, η οποία εκδίδεται μετά τη διεξαγωγή πλήρους δίκης, όπου παρουσιάζονται αποδείξεις στον δικαστή (ή στους ενόρκους), αποτελούν αντικείμενο συζήτησης από τους διαδίκους και εν τέλει αξιολογούνται από τον δικαστή (ή τους ενόρκους).

38. Ως γνωστόν, τα ποινικά συστήματα των κρατών μελών παρουσιάζουν ποικιλία όσον αφορά τους κανόνες και τις αρχές που διέπουν, αφενός μεν, τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες οι εισαγγελικές αρχές δύνανται ή υποχρεούνται να ερευνούν εικαζόμενα αδικήματα και, κατά περίπτωση, να κινούν την κατά των υπόπτων ποινική διαδικασία, αφετέρου δε, τους πιθανούς λόγους για τη θέση της υπόθεσης στο αρχείο. Σε ορισμένα κράτη μέλη, για παράδειγμα, λόγοι που ανάγονται στην έλλειψη δημοσίου συμφέροντος, στη χαμηλή απαξία του αδικήματος ή στην έλλειψη έγκλησης εκ μέρους του παθόντος, σε προηγούμενη συμπεριφορά του κατηγορουμένου ή ακόμη και σε δημοσιονομικούς περιορισμούς, αποτελούν βάσιμους λόγους για την εκ μέρους του εισαγγελέα περάτωση της ανάκρισης¹⁸.

39. Επιπλέον, ανεξάρτητα από το αν το ποινικό σύστημα του εκάστοτε κράτους μέλους προβλέπει ότι η ποινική δίωξη ασκείται, κατ' αρχήν, υποχρεωτικά ή κατά διακριτική ευχέρεια, είναι αναπόφευκτο το ενδεχόμενο να επηρεάζονται οι αποφάσεις των εισαγγελικών αρχών σχετικά με την –περισσότερο ή λιγότερο ενεργητική– διερεύνηση ενός εικαζόμενου αδικήματος ή, αντιθέτως, με τη θέση της υπόθεσης στο αρχείο, από εκτιμήσεις που ανάγονται σε δικαστική σκοπιμότητα, οικονομία ή πολιτική (όπως, για παράδειγμα, ο τρέχων φόρτος εργασίας, οι σχετικές με την επιβολή του νόμου προτεραιότητες, το οικονομικό κόστος της ανάκρισης και οι απαιτήσεις αυτής σε εργατώρες). Η υπόθεση ότι κάθε εισαγγελέας της Ευρωπαϊκής Ένωσης αποφασίζει για την τύχη των ανακρίσεων και των διώξεων των οποίων προΐσταται αποκλειστικά και μόνο με βάση την προσωπική πεποίθησή του σχετικά με την ενοχή του φερόμενου ως δράστη και την ικανότητά του να την αποδείξει ενώπιον του δικαστηρίου αποτελεί μάλλον ευσεβή πόθο.

40. Φρονώ ότι οι εκτιμήσεις αυτού του είδους ενδέχεται να βαρύνουν ακόμη περισσότερο όταν οι εισαγγελείς αντιμετωπίζουν αδικήματα με υπερεθνική διάσταση, τα οποία διαπράττονται ή/και παράγουν συνέπειες σε δύο ή περισσότερα κράτη μέλη, από παραβάτες που εκμεταλλεύονται το δικαίωμά τους, που απορρέει από το δίκαιο της Ένωσης, ώστε να κυκλοφορούν ελεύθερα διασχίζοντας τα εθνικά σύνορα. Είναι προφανές ότι, σε τέτοιες καταστάσεις, ενδέχεται κάποιες εισαγγελικές αρχές να πλεονεκτούν έναντι άλλων όσον αφορά την επιτυχή ολοκλήρωση της ανάκρισης και, εφόσον τούτο είναι αναγκαίο, την άσκηση δίωξης κατά των παραβατών. Είναι δε εξίσου προφανές ότι δεν μπορεί να θεωρείται δεδομένος ο έμπρακτος συντονισμός περισσοτέρων του ενός εισαγγελέων, οι οποίοι εδρεύουν σε διαφορετικά κράτη μέλη, βρίσκονται ίσως σε απόσταση χιλιάδων χιλιομέτρων μεταξύ τους, έχουν διαφορετικές γλώσσες εργασίας και αγνοούν, ενδεχομένως, άλλες διαδικασίες που εξελίσσονται παράλληλα –και τούτο παρά το γεγονός ότι υφίσταται ειδικό νομοθέτημα που ρυθμίζει το ζήτημα αυτό¹⁹.

¹⁸ Βλ., για παράδειγμα, τη σύμφωνη γνώμη του δικαστή P. Pinto de Albuquerque στην απόφαση Mihalache (§ 10 επ.).

¹⁹ Βλ., ειδικότερα, άρθρο 57 της ΣΕΣΣ το οποίο προβλέπει, μεταξύ άλλων, ότι, «[ό]ταν κάποιος κατηγορείται για μια αξιόποινη πράξη από ένα συμβαλλόμενο μέρος και οι αρμόδιες αρχές αυτού του μέρους έχουν λόγους να πιστεύουν ότι η κατηγορία αφορά τα ίδια πραγματικά περιστατικά για τα οποία δικάστηκε ήδη αμετάκλητα από ένα άλλο συμβαλλόμενο μέρος, οι αρχές αυτές θα ζητήσουν, εάν το θεωρούν αναγκαίο, τις κατάλληλες πληροφορίες από τις αρμόδιες αρχές του συμβαλλόμενου μέρους, στο έδαφος του οποίου έχει ήδη εκδοθεί μια απόφαση». Βλ., επίσης, απόφαση-πλαίσιο 2009/948/ΔΕΥ του Συμβουλίου, της 30ής Νοεμβρίου 2009, για την πρόληψη και τον διακανονισμό συγκρούσεων δικαιοδοσίας σε ποινικές υποθέσεις (ΕΕ 2009, L 328, σ. 42).

41. Επομένως, στο πλαίσιο ενός συστήματος που βασίζεται στην υπερεθνική αμοιβαία εμπιστοσύνη, θεωρώ απολύτως κρίσιμο το να εφαρμόζεται η αρχής *ne bis in idem* μόνον εφόσον η εισαγγελική διάταξη για τη θέση της υποθέσεως στο αρχείο βασίζεται σε εκτίμηση επί της ουσίας της υποθέσεως που γίνεται κατόπιν λεπτομερούς ανάκρισης και προκύπτει από εμπειριστατωμένη αξιολόγηση ενός επαρκώς περιεκτικού συνόλου αποδεικτικών στοιχείων.

42. Πράγματι, όταν η κρίση για την απαλλαγή από την ποινική ευθύνη του υπό έρευνα προσώπου στηρίζεται σε ανεπαρκή και αποσπασματικά αποδεικτικά στοιχεία, μπορεί ευλόγως να υποτεθεί ότι η σχετική εισαγγελική διάταξη βασίζεται, σε σημαντικό βαθμό, σε λόγους δικαστικής σκοπιμότητας, οικονομίας ή πολιτικής.

43. Βεβαίως, το γεγονός ότι ο εισαγγελέας διενήργησε εμπειριστατωμένη αξιολόγηση ενός επαρκώς περιεκτικού συνόλου αποδεικτικών στοιχείων δεν συνεπάγεται ότι, κατά τη λήψη της απόφασης για τη θέση της υπόθεσης στο αρχείο, έχει οπωσδήποτε αρθεί κάθε αμφιβολία σχετικά με την ποινική ευθύνη του υπό έρευνα προσώπου. Στην πραγματικότητα, και ανεξαρτήτως της προσωπικής πεποίθησής του σχετικά με την ενοχή του προσώπου που αποτέλεσε αντικείμενο της έρευνας, ο εισαγγελέας ενδέχεται απλώς να συναγάγει τις αναπόφευκτες συνέπειες του γεγονότος ότι από τη λεπτομερή ανάκριση δεν προέκυψαν αποδεικτικά στοιχεία ικανά να τεκμηριώσουν καταδικαστική απόφαση.

44. Ωστόσο, στο μέτρο που η ανάκριση υπήρξε σε λογικό βαθμό εξαντλητική και σχολαστική, η διάταξη που περατώνει τη διαδικασία μπορεί να εξομοιωθεί, εν τοις πράγμασι, με αθωωτική απόφαση. Όπως προεκτέθηκε στο σημείο 30 των παρουσών προτάσεων, το Δικαστήριο έχει δεχθεί ότι αποφάσεις που βασίζονται στην ανεπάρκεια ή την έλλειψη αποδείξεων πρέπει να θεωρείται, κατ' αρχήν, ότι στηρίζονται σε εκτίμηση επί της ουσίας της υποθέσεως. Φρονώ ότι τούτο αποτελεί λογική συνέπεια, μεταξύ άλλων, της αρχής του τεκμηρίου αθωότητας²⁰.

45. Από τις σκέψεις που προηγήθηκαν προκύπτει το ακόλουθο ερώτημα: με ποιον τρόπο θα πρέπει να διαπιστώνεται αν μια διάταξη όπως η επίμαχη εν προκειμένω βασίζεται σε λεπτομερή ανάκριση;

2. Η εξέταση της διάταξης για τη θέση της υποθέσεως στο αρχείο

46. Το ζήτημα αν η εισαγγελική διάταξη για τη θέση της υποθέσεως στο αρχείο βασίζεται σε λεπτομερή ανάκριση θα πρέπει να κρίνεται κυρίως με βάση την αιτιολογία που διαλαμβάνεται στο σώμα της ίδιας της διάταξης²¹ (εν ανάγκη και σε συνδυασμό με τα έγγραφα στα οποία αυτή παραπέμπει ή/και εκείνα που προσαρτώνται σε αυτήν²²). Πρόκειται πράγματι για το έγγραφο που διευκρινίζει τους λόγους για τη θέση της υπόθεσης στο αρχείο και μνημονεύει τα αποδεικτικά στοιχεία που οδήγησαν στη σχετική απόφαση.

47. Για παράδειγμα, όπως έκρινε το Δικαστήριο με την απόφαση *Kossowski*, η μη ακρόαση του παθόντος και η μη ακρόαση ενός πιθανού μάρτυρα κατά τη διάρκεια της ανάκρισης μπορεί να θεωρηθεί, σε συγκεκριμένη υπόθεση, ένδειξη ότι δεν διεξήχθη λεπτομερής ανάκριση²³. Αντιστρόφως, όπως επισήμανε το ΕΔΔΑ με την απόφαση *Mihalache*, οσάκις έχει κινηθεί διαδικασία ανάκρισης μετά την υποβολή έγκλησης κατά του προσώπου που αποτελεί

²⁰ Η αρχή αυτή κατοχυρώνεται, μεταξύ άλλων, στο άρθρο 48, παράγραφος 1, του Χάρτη.

²¹ Πρβλ. απόφαση *Kossowski* (σκέψη 52).

²² Βλ., αναλυτικότερα, προτάσεις μου στην υπόθεση GR κ.λπ. (C-726/21, EU:C:2023:240, σημεία 35 έως 53).

²³ Απόφαση *Kossowski* (σκέψη 53).

αντικείμενο της έρευνας, έχει χωρήσει ακρόαση του παθόντος, συλλογή αποδεικτικών στοιχείων και εξέταση αυτών από την αρμόδια αρχή και έχει εκδοθεί αιτιολογημένη διάταξη με βάση τα εν λόγω αποδεικτικά στοιχεία, οι παράγοντες αυτοί είναι ικανοί να οδηγήσουν στη διαπίστωση ότι έχει χωρήσει εκτίμηση επί της ουσίας της υποθέσεως²⁴.

48. Επομένως, η σχετική αξιολόγηση πρέπει να γίνεται *in concreto*, πρωτίστως υπό το πρίσμα του πραγματικού περιεχομένου της διάταξης περί θέσεως της υπόθεσης στο αρχείο²⁵. Εφόσον στη διάταξη ενυπάρχει το στοιχείο της ασάφειας, οι αρχές του δεύτερου κράτους μέλους διατηρούν την ευχέρεια να κάνουν χρήση των μέσων συνεργασίας που έχουν θεσπιστεί εντός του πλαισίου της έννομης τάξης της Ένωσης²⁶ προκειμένου να αναζητήσουν τις τυχόν αναγκαίες διευκρινίσεις από τις αρχές του πρώτου κράτους μέλους²⁷.

49. Ωστόσο, για λόγους ασφάλειας δικαίου και προβλεψιμότητας, είναι ζωτικής σημασίας να περιλαμβάνονται στο σώμα της διάταξης (όπως αυτή συμπληρώνεται, κατά περίπτωση, από τα έγγραφα στα οποία παραπέμπει ή/και εκείνα που προσαρτώνται σε αυτήν) τα κύρια στοιχεία που καθιστούν δυνατή την κατανόηση των λόγων βάσει των οποίων λαμβάνεται η απόφαση περί θέσεως της υπόθεσης στο αρχείο. Πράγματι, ο φερόμενος ως παραβάτης θα πρέπει να είναι σε θέση να εξακριβώσει αν η επίμαχη διάταξη είναι ικανή, υπό το πρίσμα του οικείου ενωσιακού και εθνικού δικαίου, να ενεργοποιήσει την εφαρμογή της αρχής *ne bis in idem*²⁸. Κατά συνέπεια, η εκ των υστέρων ανταλλαγή πληροφοριών ενδέχεται μεν να αποβεί χρήσιμη για την αποσαφήνιση του πεδίου εφαρμογής και του ακριβούς νοήματος της διάταξης ή για τη συμπλήρωση της αιτιολογίας της, πλην όμως δεν μπορεί να μεταβάλει ουσιαστικά το περιεχόμενό της.

50. Στο στάδιο αυτό, είναι ίσως χρήσιμο να υπογραμμιστεί ένα σημαντικό στοιχείο. Η προαναφερθείσα εκτίμηση δεν μπορεί να ερμηνευθεί υπό την έννοια της παροχής στις ποινικές αρχές που ενεργούν στο πλαίσιο της δεύτερης χρονικά διαδικασίας της ευχέρειας, ουσιαστικά, να ελέγχουν την ορθότητα των αποφάσεων που λήφθηκαν στο πλαίσιο της πρώτης χρονικά διαδικασίας. Κάτι τέτοιο θα αντέβαινε στην αρχή της αμοιβαίας εμπιστοσύνης – αρχής που κείται στον πυρήνα των σχετικών με τον χώρο ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης διατάξεων του δικαίου της Ένωσης– και θα καθιστούσε εν πολλοίς την αρχή *ne bis in idem* αναποτελεσματική²⁹.

51. Οι αρχές οι οποίες ενεργούν στο πλαίσιο μεταγενέστερης διαδικασίας δικαιούνται μόνον να ελέγχουν τη φύση των λόγων (ουσιαστικών ή/και δικονομικών) για τους οποίους ο αρχικά επιληφθείς εισαγγελέας αποφάσισε να θέσει την υπόθεση στο αρχείο. Προς τον σκοπό αυτόν, οι εν λόγω αρχές θα πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να επαληθεύσουν ότι της σχετικής κρίσης του εισαγγελέα προηγήθηκε η εξέταση ενός περιεκτικού συνόλου αποδεικτικών στοιχείων, και ότι δεν παραλείφθηκε –διότι θεωρήθηκε αδύνατη, υπερβολικά δυσχερής ή απλώς μη αναγκαία– η συλλογή πρόσθετων αποδεικτικών στοιχείων που θα μπορούσαν να έχουν ιδιαίτερη σημασία για την εκτίμηση της υπόθεσης.

52. Κατά τα λοιπά, οι διαπιστώσεις που διαλαμβάνονται στη διάταξη του αρχικά επιληφθέντος εισαγγελέα διά της οποίας τίθεται η υπόθεση στο αρχείο (για παράδειγμα, η αποδεικτική ισχύς των αποδεικτικών στοιχείων που εξετάστηκαν) θα πρέπει να γίνονται δεκτές άνευ αμφισβητήσεων. Δεν επιτρέπεται στις αρχές που ενεργούν στο πλαίσιο της δεύτερης χρονικά

²⁴ Απόφαση Mihalache (§ 98).

²⁵ Όπ.π. (§ 97).

²⁶ Για παράδειγμα, άρθρο 57 της ΣΕΣΣ και απόφαση-πλαίσιο 2009/948 (βλ. υποσημείωση [19] των παρουσών προτάσεων).

²⁷ Βλ., κατ' αναλογίαν, απόφαση της 16ης Νοεμβρίου 2010, Mantello (C-261/09, EU:C:2010:683, σκέψη 48).

²⁸ Βλ. προτάσεις του γενικού εισαγγελέα M. Bobek στην υπόθεση *bpost* (C-117/20, EU:C:2021:680, σημείο 119).

²⁹ Βλ., ομοίως, προτάσεις του γενικού εισαγγελέα Y. Bot στην υπόθεση *Kossowski* (C-486/14, EU:C:2015:812, σημεία 75 και 76).

διαδικασίας να προβούν σε επανεξέταση των αποδεικτικών στοιχείων που έχει ήδη εξετάσει ο αρχικά επιληφθείς εισαγγελέας³⁰. Η αξίωση για αμοιβαία εμπιστοσύνη των κρατών μελών όσον αφορά τη λειτουργία των οικείων συστημάτων ποινικής δικαιοσύνης προϋποθέτει ότι οι εκάστοτε εθνικές ποινικές αρχές αποδέχονται τα ευρήματα άλλων εθνικών αρχών, ανεξάρτητα από την «ετυμηγορία» στην οποία αυτές καταλήγουν³¹.

53. Συναφώς, ίσως είναι χρήσιμη μία ακόμη διευκρίνιση. Είναι προφανές ότι η ανάγκη να εξακριβώνεται ότι η απόφαση για τη θέση της υπόθεσης στο αρχείο βασίζεται σε εκτίμηση επί της ουσίας της υποθέσεως που γίνεται κατόπιν λεπτομερούς ανάκρισης αφορά «απλές» περιπτώσεις για τη θέση της υπόθεσης στο αρχείο, ήτοι εκείνες που περατώνουν την ποινική διαδικασία και «απελευθερώνουν» –μεταφορικά μιλώντας– το υπό έρευνα πρόσωπο.

54. Πράγματι, στα εθνικά δίκαια όλων των κρατών μελών προβλέπονται ορισμένοι εναλλακτικοί μηχανισμοί επίλυσης των διαφορών οι οποίοι μπορεί να καταλήξουν στη θέση της υπόθεσης στο αρχείο υπό τον όρο να αποδεχθεί ο φερόμενος ως παραβάτης την επιβολή μιας ήπιας (ή ηπιότερης) διοικητικής κύρωσης ή κάποιου εναλλακτικού σωφρονιστικού μέτρου. Είναι αυτονόητο ότι, όταν η διάταξη για τη θέση της υπόθεσης στο αρχείο ανήκει σε αυτήν την κατηγορία, θα πρέπει κανονικά να θεωρείται, για τους σκοπούς εφαρμογής της αρχής *ne bis in idem*, ισοδύναμη με καταδικαστική απόφαση. Και τούτο ανεξαρτήτως του αν περιέχει πανηγυρικού χαρακτήρα διαπιστώσεις σχετικά με την ποινική ευθύνη του φερόμενου ως παραβάτη. Καθώς η νομολογία είναι μάλλον σαφής ως προς το ζήτημα αυτό, παρέλκει κατά τη γνώμη μου η περαιτέρω εμβάθυνση³².

B. Η ratio και ο σκοπός της αρχής ne bis in idem³³

55. Φρονώ ότι η ως άνω ερμηνεία της αρχής *ne bis in idem* είναι η συνεπέστερη προς τη *ratio* και τον σκοπό της. Συναφώς, υπενθυμίζω ότι η αρχή *ne bis in idem* είναι μια ιδιαίτερος παλαιά νομική κατασκευή, τα ίχνη της οποία εντοπίζονται, μεταξύ άλλων, στον κώδικα του Χαμουραμπί, στα έργα του Δημοσθένη, στον Πανδέκτη του Ιουστινιανού, καθώς και σε πλήθος νομοθετημάτων του μεσαιωνικού κανονικού δικαίου³⁴. Στη (νυν) Ευρωπαϊκή Ένωση, η εν λόγω αρχή διατυπώθηκε –ακόμη και ελλείψει ρητής σχετικής διάταξης– ήδη από τα μέσα της δεκαετίας του 1960, θεωρήθηκε δε ότι συνδέεται με την ιδέα της αρχής της επιείκειας³⁵.

56. Φαίνεται ότι, μολονότι η ακριβής έννοια και το ακριβές πεδίο εφαρμογής της αρχής *ne bis in idem* δεν έμειναν αμετάβλητα με το πέρασμα των αιώνων, έχει παραμείνει αρκετά σταθερή η κοινή αντίληψη σχετικά με τη διφυή της *ratio*: επιείκεια και ασφάλεια δικαίου³⁶.

³⁰ Πρβλ. απόφαση της 5ης Ιουνίου 2014, M (C-398/12, EU:C:2014:1057, σκέψη 30).

³¹ Βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 28ης Οκτωβρίου 2022, Generalstaatsanwaltschaft München (Εκδοση και αρχή *ne bis in idem*) (C-435/22 PPU, EU:C:2022:852, σκέψεις 92 και 93 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία). Βλ., επίσης, προτάσεις του γενικού εισαγγελέα D. Ruiz-Jarabo Colomer στην υπόθεση van Straaten (C-150/05, EU:C:2006:381, σημεία 52 και 63).

³² Βλ., ειδικότερα, απόφαση της 11ης Φεβρουαρίου 2003, Gözütok και Brügge (C-187/01 και C-385/01, EU:C:2003:87). Βλ., επίσης, προτάσεις του γενικού εισαγγελέα D. Ruiz-Jarabo Colomer στην υπόθεση Gözütok και Brügge (EU:C:2002:516, σημεία 83, 88, 89, 97 και 106), και σύμφωνη γνώμη του δικαστή M. Bošnjak, με την οποία συντάχθηκε και ο δικαστής Γ. Σεργίδης, στην απόφαση Mihalache.

³³ Στην ενότητα Β' των παρούσων προτάσεων επαναλαμβάνονται, σε μεγάλο βαθμό, τα σημεία 108 έως 118 των προτάσεών μου στην υπόθεση Parchetul.

³⁴ Coffey, G., «A History of the Common Law Double Jeopardy Principle: From Classical Antiquity to Modern Era», *Athens Journal of Law*, τόμος 8, τεύχος 3, Ιούλιος 2022, σ. 253 έως 278.

³⁵ Βλ. απόφαση της 5ης Μαΐου 1966, Gutmann κατά Επιτροπής (18/65 και 35/65, EU:C:1966:24), και γνώμη του γενικού εισαγγελέα N. Jääskinen στην υπόθεση Spasic (C-129/14 PPU, EU:C:2014:739, σημείο 43), με περαιτέρω παραπομπές στην πρώιμη νομολογία.

³⁶ Βλ. Coffey, G., υποσημείωση 34 ανωτέρω. Ομοίως, προτάσεις του γενικού εισαγγελέα D. Ruiz-Jarabo Colomer στην υπόθεση Gözütok και Brügge (C-187/01 και C-385/01, EU:C:2002:516, σημείο 49).

57. Αφενός, το να μπορεί το κράτος, «με όλους τους πόρους και την ισχύ του, να επιχειρεί επανειλημμένως να επιτύχει την καταδίκη ενός ατόμου για ένα εικαζόμενο αδίκημα, υποβάλλοντας έτσι τον κατηγορούμενο σε αισχύνη, δαπάνες και οδύνη και υποχρεώνοντάς τον να ζει σε μια κατάσταση διαρκούς ανησυχίας και ανασφάλειας», θεωρείται εν γένει μια άδικη και αυθαίρετη κατάσταση³⁷. Η αρχή *ne bis in idem* επομένως αποσκοπεί, κατ' αρχάς, στην αποτροπή μιας κατάστασης κατά την οποία το άτομο υποβάλλεται στον κίνδυνο επιβολής ποινής περισσότερες από μία φορές³⁸.

58. Αφετέρου, η αρχή *ne bis in idem* συνδέεται άρρηκτα και με την αρχή του ουσιαστικού δεδικασμένου: ήτοι με την αντίληψη ότι, προς διασφάλιση τόσο της σταθερότητας του δικαίου και των εννόμων σχέσεων όσο και της χρηστής απονομής της δικαιοσύνης, επιβάλλεται δικαστικές αποφάσεις οι οποίες έχουν καταστεί αμετάκλητες να μην μπορούν πλέον να αμφισβητηθούν³⁹.

59. Στην έννομη τάξη της Ένωσης υφίσταται και μία τρίτη *ratio* της προστατευτικής λειτουργίας της αρχής *ne bis in idem*: η εξασφάλιση της ελεύθερης κυκλοφορίας των προσώπων εντός του χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης. Ερμηνεύοντας το άρθρο 54 της ΣΕΕΣΣ, το Δικαστήριο έχει υπογραμμίσει ότι πρόσωπο το οποίο έχει ήδη δικασθεί αμετακλήτως πρέπει να μπορεί να κυκλοφορεί ελεύθερα χωρίς να φοβάται νέες ποινικές διώξεις για τις ίδιες πράξεις σε άλλο κράτος μέλος⁴⁰.

60. Κατά συνέπεια, οι σκοποί αυτοί συνηγορούν εναντίον μιας υπερβολικά συσταλτικής ερμηνείας της αρχής *ne bis in idem*. Την ίδια στιγμή, όμως, τυχόν υπέρμετρα διασταλτική εφαρμογή της αρχής θα έθιγε άλλες αξίες προστασίας πτυχές του δημοσίου συμφέροντος.

61. Αναφέρομαι, ιδίως, στο γενικό συμφέρον της κοινωνίας που συνίσταται στην αποτελεσματική δίωξη των παραβατών⁴¹, καθώς και στο ειδικό συμφέρον των θυμάτων αδικημάτων όχι μόνο να λάβουν αποζημίωση από τους παραβάτες, αλλά και να βεβαιωθούν ότι «απονεμήθηκε δικαιοσύνη»⁴². Εξάλλου, η ίδια η ονομασία «χώρος ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης» υπονοεί ότι η ελευθερία δεν μπορεί να αποβαίνει εις βάρος της ασφάλειας και της δικαιοσύνης. Η τελευταία αυτή έννοια πρέπει να νοείται, αναμφισβήτητα, ως δικαιοσύνη για όλους: για τους φερόμενους ως παραβάτες, καθώς και για τα φερόμενα ως θύματα. Αυτός είναι ο λόγος που, δυνάμει του άρθρου 3, παράγραφος 2, ΣΕΕ, εντός της περιοχής αυτής η ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων πρέπει να εξασφαλίζεται σε συνδυασμό με κατάλληλα μέτρα όσον αφορά, μεταξύ άλλων, την πρόληψη και καταστολή της εγκληματικότητας⁴³.

³⁷ Διατύπωση που χρησιμοποίησε το U.S. Supreme Court (Ανώτατο Δικαστήριο των ΗΠΑ) στην υπόθεση *Green* κατά Ηνωμένων Πολιτειών (1957) 355 US 184, σ. 187. Βλ., επίσης, προτάσεις του γενικού εισαγγελέα Υ. Βοτ στην υπόθεση *Kossowski* (C-486/14, EU:C:2015:812, σημείο 36).

³⁸ Πρβλ. προτάσεις της γενικής εισαγγελέα Ε. Sharpston στην υπόθεση *M* (C-398/12, EU:C:2014:65, σημείο 48).

³⁹ Βλ. όσον αφορά την έννοια του ουσιαστικού δεδικασμένου, μεταξύ πολλών, απόφαση της 30ής Σεπτεμβρίου 2003, *Köbler* (C-224/01, EU:C:2003:513, σκέψη 38). Για τη σχέση μεταξύ των δύο εννοιών, βλ. απόφαση της 22ας Μαρτίου 2022, *Nordzucker* κ.λπ. (C-151/20, EU:C:2022:203, σκέψη 62 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

⁴⁰ Βλ. απόφαση της 12ης Μαΐου 2021 *Bundesrepublik Deutschland* (Ερυθρά αγγελία της Interpol) (C-505/19, EU:C:2021:376, σκέψη 79 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

⁴¹ Πρβλ. απόφαση της 29ης Απριλίου 2021, *X* (Ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης – *Ne bis in idem*) (C-665/20 PPU, EU:C:2021:339, σκέψη 97), και απόφαση *ΑΒ* κ.λπ. (σκέψη 58).

⁴² Βλ. προτάσεις του γενικού εισαγγελέα Υ. Βοτ στην υπόθεση *Kossowski* (C-486/14, EU:C:2015:812, σημείο 80), και προτάσεις του γενικού εισαγγελέα Μ. Bobek στην υπόθεση *BV* (C-129/19, EU:C:2020:375, σημείο 113).

⁴³ Πρβλ. απόφαση της 10ης Μαρτίου 2005, *Miraglia* (C-469/03, EU:C:2005:156, σκέψη 34).

62. Από την άποψη αυτή, δεν μπορεί να παραβλεφθεί ότι μια επιφανειακή προσέγγιση όσον αφορά την εφαρμογή της αρχής *ne bis in idem* θα μπορούσε να οδηγήσει σε καταχρήσεις και δόλιους χειρισμούς εκ μέρους των παραβατών που θα προσέφευγαν –όπως ορθώς επισήμανε η Ουγγρική Κυβέρνηση– σε καταχρηστική άγρα δικαστηρίου (*forum shopping*) προκειμένου να διασφαλίσουν ατιμωρησία για τις πράξεις τους. Πράγματι, όταν ένα αδίκημα ερευνάται ταυτοχρόνως από πλείονες εισαγγελείς, είναι πραγματικός ο κίνδυνος η εισαγγελική αρχή που βρίσκεται σε μειονεκτικότερη θέση (ή η πλέον υποστελεχωμένη ή εκείνη με τον μεγαλύτερο φόρτο εργασίας) να εμποδίσει *de facto* τη διεξαγωγή σοβαρής έρευνας για το αδίκημα, καθώς εάν η εν λόγω εισαγγελική αρχή θέσει την υπόθεση στο αρχείο θα παρακωλύσει την άσκηση δίωξης από οποιαδήποτε άλλη εισαγγελική αρχή.

63. Επιπλέον, στο ίδιο αυτό σκέλος της ζυγαριάς τοποθετείται άλλο ένα συμφέρον που σχετίζεται με τη λειτουργία της Ένωσης και που πρέπει να συνεκτιμάται σοβαρά: η αμοιβαία εμπιστοσύνη. Κατά πάγια νομολογία, η διατήρηση και η ενίσχυση της αμοιβαίας εμπιστοσύνης εξαρτώνται από το αν οι αρχές κάθε κράτους μέλους μπορούν να εξακριβώσουν ότι, σε ένα άλλο κράτος μέλος, έχει γίνει ορθή εκτίμηση της ποινικής ευθύνης του εκάστοτε υπόπτου⁴⁴. Ελλείψει τέτοιας εκτίμησης, δεν υφίσταται απλούστατα βάση για τη λειτουργία της αμοιβαίας εμπιστοσύνης. Πώς θα μπορούσε ένα εθνικό δικαστήριο να βασιστεί ή να παραπέμψει σε αξιολόγηση άλλο δικαστηρίου, όσον αφορά την ευθύνη ενός προσώπου, η οποία στην πραγματικότητα δεν διενεργήθηκε ενδελεχώς;

64. Ως εκ τούτου, είναι εξαιρετικά σημαντικό να επιτυγχάνεται, κατά την ερμηνεία του άρθρου 50 του Χάρτη και του άρθρου 54 της ΣΕΣΣ, μια δίκαιη ισορροπία μεταξύ των εν λόγω συμφερόντων. Ειδικότερα, η αποτελεσματική προστασία των ατομικών δικαιωμάτων θα πρέπει να συμβιβάζεται με το θεμιτό συμφέρον των κρατών μελών να αποτρέπουν την ατιμωρησία των εγκληματιών⁴⁵. Αυτή είναι η κεντρική ιδέα που με καθοδηγεί στις παρούσες προτάσεις (όπως και στις παλαιότερες προτάσεις μου), όπου, μετά από εξέταση και στοχασμό επί της νομολογίας, η προσπάθειά μου συνίσταται στο να προτείνω στο Δικαστήριο μια «ισορροπημένη» –κατά τα γνώμη μου– προσέγγιση της ερμηνείας της αρχής *ne bis in idem*.

65. Ειδικότερα, δεν αντιλαμβάνομαι κατά ποια έννοια ένα πρόσωπο, η ευθύνη του οποίου για εικαζόμενο έγκλημα εξετάστηκε (κατά τη διάρκεια της διαδικασίας που προηγήθηκε χρονικά) μόνον στο στάδιο της ανάκρισης και με βάση ανεπαρκή ή αποσπασματικά αποδεικτικά στοιχεία, θα μπορούσε βάσιμα να ισχυριστεί ότι η μεταγενέστερη χρονικά διαδικασία, στο πλαίσιο της οποίας εξετάζεται η εμπλοκή του στη βάση ενός συμπαγούς και περιεκτικού συνόλου αποδεικτικών στοιχείων, ενδέχεται να το υποβάλει στον κίνδυνο διπλής δίωξης ή επιβολής ποινής ή/και να αντιβαίνει στην αρχή του ουσιαστικού δεδικασμένου.

Γ. Η υπό κρίση υπόθεση

66. Όπως υπογράμμισα στα σημεία 23 και 24 ανωτέρω, απόκειται κατ' αρχήν στο αιτούν δικαστήριο να εκτιμήσει αν οι προεκτεθείσες προϋποθέσεις πληρούνται στην υπόθεση της οποίας έχει επιληφθεί. Εντούτοις, με σκοπό την υποβοήθηση του αιτούντος δικαστηρίου στην κρίση του, θα εκθέσω στη συνέχεια ορισμένες σύντομες παρατηρήσεις σχετικά με την ενδεχόμενη εφαρμογή της αρχής *ne bis in idem* στην υπόθεση της κύριας δίκης.

⁴⁴ Βλ. απόφαση της 12ης Μαΐου 2021, *Bundesrepublik Deutschland* (Ερυθρά αγγελία της Interpol) (C-505/19, EU:C:2021:376, σκέψη 81 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

⁴⁵ Ομοίως, προτάσεις του γενικού εισαγγελέα M. Bobek στην υπόθεση *Bundesrepublik Deutschland* (Ερυθρά αγγελία της Interpol) (C-505/19, EU:C:2020:939, σημείο 93) και στην υπόθεση *bpost* (C-117/20, EU:C:2021:680, σημείο 121).

67. In concreto, το κρίσιμο ζήτημα που τίθεται με το τρίτο προδικαστικό ερώτημα είναι αν οι ανακριτικές πράξεις οι οποίες μνημονεύονται ως τελεσθείσες (συλλογή πληροφοριών μέσω συνεργασίας με τις αρχές άλλων κρατών μελών, διερεύνηση τραπεζικού λογαριασμού και εξέταση δύο συγκατηγορουμένων) και ως μη τελεσθείσες (εξέταση του ενδιαφερομένου) υποδηλώνουν ότι ο εισαγγελέας στην Αυστρία διενήργησε όντως επαρκώς λεπτομερή ανάκριση.

68. Διατηρώ σοβαρές αμφιβολίες για το αν το Δικαστήριο θα μπορούσε να δώσει καταφατική ή αρνητική απάντηση σε τέτοιο ερώτημα. Συγκεκριμένα, ο απλός κατάλογος των ανακριτικών πράξεων που διενεργήθηκαν ή δεν διενεργήθηκαν ελάχιστα διαφωτίζει (εάν διαφωτίζει) όσον αφορά την πληρότητα και τη διεξοδικότητα της έρευνας που διεξήγαγε ο οικείος εισαγγελέας. Ειδικότερα, το Δικαστήριο αγνοεί i) την περιπλοκότητα των σχετικών πραγματικών περιστατικών, ii) τα συμπεράσματα που προέκυψαν από τα συλλεχθέντα αποδεικτικά στοιχεία και iii) τα πρόσθετα αποδεικτικά στοιχεία τα οποία μπορούσαν ενδεχομένως να συλλεχθούν.

69. Όπως προεκτέθηκε στο σημείο 48 των παρουσών προτάσεων, η αξιολόγηση του λεπτομερούς χαρακτήρα της ανάκρισης πραγματοποιείται κατ' ανάγκην in concreto και εξαρτάται από όλες τις σχετικές περιστάσεις. Δεν υπάρχει κατάλογος ελέγχου ενδεχόμενων ανακριτικών πράξεων, στον οποίο η επισήμανση ή μη ορισμένων ανακριτικών πράξεων θα μπορούσε να παρέχει στις αρχές μια ένδειξη σχετικά με τον ενδεδειγμένο ή μη χαρακτήρα συγκεκριμένης ανάκρισης. Όπως προεκτέθηκε, όχι μόνον τα κράτη μέλη έχουν συναφώς διαφορετικούς νομικούς κανόνες αλλά, κυρίως, και κάθε υπόθεση είναι διαφορετική.

70. Ορισμένες υποθέσεις μπορεί να απαιτούν τη διενέργεια πολυάριθμων ανακριτικών πράξεων, ενώ άλλες πολύ λιγότερων. Σε ορισμένες υποθέσεις, το αποδεικτικό πλαίσιο μπορεί να μην οδηγεί σε ασφαλή συμπεράσματα μολονότι περιλαμβάνει πλείονα αποδεικτικά στοιχεία, ενώ σε άλλες υποθέσεις η συλλογή μερικών καίριων αποδεικτικών στοιχείων μπορεί να επαρκεί για την επίτευξη επαρκούς σαφήνειας όσον αφορά την ποινική ευθύνη του κατηγορουμένου.

71. Επιπλέον, ο λεπτομερής χαρακτήρας της ανάκρισης δεν καθορίζεται μόνον από το πλήθος των ανακριτικών πράξεων που τελέστηκαν, αλλά επίσης –όπως υπογράμμισε η Ουγγρική Κυβέρνηση– από την προσοχή με την οποία εξετάστηκαν τα αποτελέσματα της σχετικής ανάκρισης.

72. Συνεπώς, θα πρότεινα στο Δικαστήριο να αφήσει την τελική εκτίμηση των εν λόγω ζητημάτων στο αιτούν δικαστήριο. Τούτου λεχθέντος, θα προσθέσω δύο μόνον τελικές παρατηρήσεις.

73. Πρώτον, η ποικιλία και η φύση των ανακριτικών πράξεων που διενήργησε ο Αυστριακός εισαγγελέας ενδέχεται να μπορεί κάλλιστα να θεωρηθεί ένδειξη –όπως υποστηρίζει η Αυστριακή Κυβέρνηση– περί πραγματικής διενέργειας λεπτομερούς ανάκρισης εκ μέρους του εν λόγω εισαγγελέα. Εντούτοις, ουδόλως συμφωνώ με την άποψη της Αυστριακής Κυβέρνησης ότι μόνον σε πολύ ακραίες ή ειδικές περιπτώσεις θα πρέπει να θεωρείται ότι η ανάκριση είναι πλημμελής και, επομένως, δεν μπορεί να ενεργοποιήσει την αρχή ne bis in idem. Κατά τη γνώμη μου, τέτοια παραδοχή δεν είναι δυνατή. Δημοσίως διαθέσιμα στοιχεία υποδηλώνουν ότι η θέση στο αρχείο σημαντικού αριθμού ποινικών ερευνών στα κράτη μέλη λόγω ανεπαρκών ή ελλειπουσών αποδείξεων οφείλεται επίσης σε λόγους δικαστικής σκοπιμότητας, οικονομίας ή πολιτικής.

74. Επιπλέον, αντιλαμβάνομαι ότι ο Αυστριακός εισαγγελέας αποφάσισε να μην δώσει συνέχεια στην ανάκριση και να θέσει την υπόθεση στο αρχείο με την αιτιολογία, μεταξύ άλλων, ότι η δυνατότητα δίωξης των εγκλημάτων για την τέλεση των οποίων ο Κατηγορούμενος 5 ήταν ύποπτος είχε παραγραφεί στην Αυστρία. Όπως προεκτέθηκε, στο σημείο 32 των παρουσών

προτάσεων, αποφάσεις για τη θέση υποθέσεων στο αρχείο λόγω παραγραφής δεν περιλαμβάνουν, συνήθως, οποιαδήποτε αξιολόγηση της ποινικής ευθύνης του προσώπου και, ως εκ τούτου, πρέπει να θεωρούνται εγγενώς ανεπαρκείς για την ενεργοποίηση της αρχής *ne bis in idem*. Τούτο είναι ένα στοιχείο το οποίο, κατά τη γνώμη μου, το αιτούν δικαστήριο ενδεχομένως πρέπει να λάβει υπόψη.

75. Δεύτερον, συντάσσομαι με την άποψη της Ελβετικής Κυβέρνησης ότι το γεγονός και μόνον ότι ο κατηγορούμενος δεν έτυχε ακρόασης δεν υποδηλώνει, αυτό καθεαυτό, ότι η ανάκριση δεν ήταν αρκούντως λεπτομερής. Δεν διακρίνω κανέναν λόγο ο οποίος θα δικαιολογούσε το να θεωρηθεί η εξέταση του κατηγορουμένου εκ των ων ουκ άνευ προϋπόθεση προκειμένου η έρευνα να θεωρηθεί εμπεριστατωμένη και ενδελχής.

76. Επομένως, εκτός εάν οι ουγγρικές αρχές διαθέτουν συγκεκριμένα στοιχεία ώστε να θεωρούν ότι μια τέτοια εξέταση ήταν αρκούντως πιθανό να παράσχει στοιχεία σημαντικής βαρύτητας για την αξιολόγηση της ποινικής ευθύνης του κατηγορουμένου –ήτοι στοιχεία τα οποία, εάν λαμβάνονταν υπόψη, θα μπορούσαν δυνητικώς να οδηγήσουν στην άσκηση δίωξης κατά του συγκεκριμένου προσώπου–, το γεγονός ότι ήταν αδύνατη η διενέργεια αυτής της εξέτασης δεν μπορεί να θεωρηθεί, αυτή καθεαυτήν, επαρκής λόγος προκειμένου η ανάκριση να θεωρηθεί πλημμελής. Συναφώς, θα πρέπει να υπογραμμίσω ότι, δεδομένου ότι το επίμαχο στάδιο της ποινικής διαδικασίας είναι αυτό της ανάκρισης, το κριτήριο που πρέπει να εφαρμοστεί κατά την αξιολόγηση της υπόθεσης που θα ίσχυε αν είχε διαμορφωθεί άλλως η επίμαχη κατάσταση δεν πρέπει να είναι κριτήριο βεβαιότητας ή οιονεί βεβαιότητας, αλλά θα είναι κατ' ανάγκην κριτήριο στάθμισης πιθανοτήτων.

77. Εντούτοις, ο εισαγγελέας δεν εμποδίζεται βεβαίως να αντλήσει συμπεράσματα από το γεγονός ότι ο κατηγορούμενος απέφυγε οικειοθελώς να ασκήσει το δικαίωμα ακρόασης, για παράδειγμα, αποφεύγοντας να θέσει εαυτόν στη διάθεση των αστυνομικών αρχών.

78. Λαμβανομένων υπόψη των ανωτέρω παρατηρήσεων, φρονώ ότι ο όρος «λεπτομερής ανάκριση», κατά την έννοια της νομολογίας του Δικαστηρίου σχετικά με την αρχή *ne bis in idem*, πρέπει να νοείται ως ανάκριση στην οποία ο εισαγγελέας εξέδωσε διάταξη περί θέσεως της υπόθεσης στο αρχείο κατόπιν εμπεριστατωμένης αξιολόγησης ενός επαρκώς περιεκτικού συνόλου αποδεικτικών στοιχείων. Προκειμένου να εξακριβώσουν εάν συμβαίνει κάτι τέτοιο, οι αρχές του δεύτερου κράτους μέλους θα πρέπει να εξετάσουν, ειδικότερα, αν i) η διάταξη περί θέσεως της υπόθεσης στο αρχείο βασίζεται, σε σημαντικό βαθμό, σε λόγους δικαστικής σκοπιμότητας, οικονομίας ή πολιτικής και ii) ο εισαγγελέας του πρώτου κράτους μέλους παρέλειψε –διότι τη θεώρησε αδύνατη, υπερβολικά δυσχερή ή απλώς μη αναγκαία– τη συλλογή πρόσθετων αποδεικτικών στοιχείων που θα μπορούσαν να έχουν ιδιαίτερη σημασία για την εκτίμηση της ποινικής ευθύνης του κατηγορουμένου.

V. Πρόταση

79. Εν κατακλείδι, προτείνω στο Δικαστήριο να απαντήσει στο τρίτο προδικαστικό ερώτημα που υπέβαλε το Fővárosi Törvényszék (δικαστήριο περιφέρειας Βουδαπέστης) ως εξής:

Το άρθρο 50 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και το άρθρο 54 της Σύμβασης εφαρμογής της συμφωνίας του Σένγκεν, της 14ης Ιουνίου 1985, μεταξύ των κυβερνήσεων των κρατών της Οικονομικής Ένωσης Μπενελούξ, της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας και της Γαλλικής Δημοκρατίας σχετικά με τη σταδιακή κατάργηση

των ελέγχων στα κοινά τους σύνορα, πρέπει να ερμηνευθούν υπό την έννοια ότι εισαγγελική διάταξη περί θέσεως της υπόθεσης στο αρχείο σε σχέση με κατηγορούμενο θεωρείται ότι βασίζεται σε «λεπτομερή ανάκριση» και, ως εκ τούτου, παρέχει στον κατηγορούμενο δικαίωμα στην προστασία της αρχής *ne bis in idem*, όταν ο εισαγγελέας εξέδωσε αυτήν τη διάταξη κατόπιν εμπειριστατωμένης αξιολόγησης ενός επαρκώς περιεκτικού συνόλου αποδεικτικών στοιχείων. Προκειμένου να εξακριβώσουν εάν συμβαίνει κάτι τέτοιο, οι αρχές του δεύτερου κράτους μέλους θα πρέπει να εξετάσουν, ειδικότερα, αν i) η διάταξη περί θέσεως της υπόθεσης στο αρχείο βασίζεται, σε σημαντικό βαθμό, σε λόγους δικαστικής σκοπιμότητας, οικονομίας ή πολιτικής και ii) ο εισαγγελέας του πρώτου κράτους μέλους παρέλειψε –διότι τη θεώρησε αδύνατη, υπερβολικά δυσχερή ή απλώς μη αναγκαία– τη συλλογή πρόσθετων αποδεικτικών στοιχείων που θα μπορούσαν να έχουν ιδιαίτερη σημασία για την εκτίμηση της ποινικής ευθύνης του κατηγορουμένου.